

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

21. De Affectibus lætitiæ & spei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

arque oculos esse conuersos. Video vos non solum de vestro, ac reipublicæ, verum etiam, si id depulsum sit, de meo periculo esse sollicitos. Est mihi iucunda in malis, & grata in dolore, vestra erga me voluntas. Sed eam per Deos immortales quæso deponite, arque obliuisci salutis meæ, de vobis, ac de liberis vestris cogitate. Mihi quidem si hæc conditio consularis data est, vt omnes acerbitates, omnes dolores, cruciatuque perferrem: feram non solum fortiter, sed etiam libenter, dummodo meis laboribus, vobis, P. R. dignitas, salusque pariatur. Ego sum ille Consul P. C. cui non forum, in quo omnis æquitas continetur: non campus, consularibus auspicijs consecratus: non curia, summum auxilium omnium gentium: non domus, commune persegium; non lectus, ad quietem datus, &c.

Hæc intimos sensus, voluntatesque deuinciunt, vbi scilicet nostra causa, sollicitum, & ærumosum virum grauem videmus, qui omnia sua pericula negligit, vt nostris rebus prouideat.

Hoc idem ipsum eloquentissimè tractat D. Chrysostomus, vbi suum in Constantinopolitanos studium, amorem, & charitatem intimam declarans, ait, se omnium nomina cordi, & visceribus impressa gerere, eorum perpetuo meminisse, de vniuersorum salute sollicitum: quo fit, vt dum de aliorum commodis noctes, diesque cogitat, sui penè obliuiscatur. Item:

D. Chrys. in
e. at. ante
quam iret
in exilium.
Adulatorij
affectus vi-
tandi.

Υμεις ἐμοὶ πατέρες, πῶς ὑμῶν δύναμαι
ἐπιλαθεῖσθαι; ὑμῶς ἐμοὶ ζωὴ, ὑμῶς ἐμοὶ εὐδοκί-
α, ἡμῶς ἐμὴ προκοπή, εὐδοκίμω. ἔστε ἐμοὶ
ζωὴ, πᾶσι δὲ ὡς ἡμετέροις καὶ τοῦ θεοῦ. ὅτι
μνηστικὸς ὑπὲρ ὑμῶν σπουδαῖον ἐπιμύθη, καὶ οὐ-
δέμιαν χάριν παρ᾽ ἐγὼ, ἀλλὰ καὶ ὄφειλμι ἀποδί-
δωμι, &c.

Georgij
Corcyrensis
ad Ema-
nuel. Du-
cam epist.

Quam alieni sunt isti affectus, ab illa Georgij Corcyæorum Episcopi facta adulatione, qui vt Imperatoris Emanuelis Ducæ benivolentiam caperet, ita eum alloquitur:

Eodem die, quo ab oculis meis discessisti, Domine Imperator, discessit etiam à me modica illa corporis valerudo, quam fucram adeptus: Fortasse enim, quemadmodum audimus de Apostolis Dei præconibus factum, quod sola ipsorum vmbra, infirmorum ægri- tudines curabat, ita etiam de mea corporis infirma valerudine, ego possem in Christo glo-

riari, quod tua vmbra, Imperatoris scilicet me à Deo custoditi, mea membra quam primum firmat, & corroborat, & quasi cadauer quoddam, corpus meum in vitam reuocatur, & quasi paralyticus alter ego exulto, idque non semel, aut iterum mihi euenit, sed etiam tertio: Vt hinc aperte consiciam, quod gratia quædam diuina, corpus tuum (potentissime Domine) consequatur, quod etiam de Eliseo, duplici videlicet Elia, quia duplicem spiritum habebat Elia, in sacris habetur literis; quod viuificum illud Elisei corpus, cadaueri cui- dam cū accessisset, illud in vitam quamprimum reuocauit. Quid igitur ego animo voluam? aut quid dicam, nisi quod magna fulsus spe, quam habeo de recuperanda salute, sequor te; Imperator, quocumque ieris: Hæc oratio tam Græcula, nuaquam altos, & generosos animos pelliciet ad amorem, quin potius auersionem, & stormachum ingenerabit, mallem dixisset cum Poeta:

Te sine, va misero mihi, lilia nigra videntur;
Nec sapiunt fontes, & acosunt vina bibenti:
At tu si venias, & candida lilia sient,
Et sapient fontes, & dulcia vina bibentur.
quod fustus postea dixit Olympius.
Te sine, va misero mihi, lilia nigra videntur,
Pallentesque rosa, nec dulces rubens hyacinthus,
Nullo nec myrta, nec laurus spiras odores:
At tu si venias, & candida lilia sient,
Purpureæque rosa, tum dulces rubens hyacin-
thus,
Tum mihi cum myrto, laurus spirabit odore.

Colly-
nim.

De affectibus lætitiæ, & spei.

CAPVT XXI.

Vleini sunt amor, voluptatis, & lætitiæ affectus. Amorem circa bonum, tam futurum, quam præsens versatur. Spes, sola futuri ratione definitur: Lætitiæ, motus est animi, ex iudicio præsentis iam boni. Nihil autem attinet, san ipsam sit verum, an opinio- ne duntaxat deformatum, neque enim minus afficit rerum iucundarum imago, quas sibi quis certissimè tenere persuadet, quam si iam præsentem forent.

Amer-
liti-
tia, & spei
quomodo
differant.

Talis erat Argiui illius lætitiæ, qui cum

eximi-

eximios sibi comædos audire videretur, gesticabat gaudio:

In vscno solus fessor, plausorq; thrastra.

Non est autem difficile, ex ijs, quæ de amore dicta sunt, excitanda lætitiæ modum, rationemque colligere. Nam vbi res quæpiam vehementer adamata, in vsum, potestatemque nostram devenit, tum influit lætitiæ, motus quidem ille calidus, & plerunque vehemens, vt quo pulsantur viscera, cor dilaturur, existit

Lætitia vi- rilis, exultatio, hilaritas, & gesticulatio. At si moderatior fuerit, vocatur hilaritas, quæ mentem serenat, sanguinem purgat, vultum grato, florenteque colore perfundit. Vbi ex lætitiæ motu tantisper resedit animus, sedatio iam factus, omni solet delectatio, & voluptas, quæ est voluntatis in bono suavissime conquiescentis, tranquillitas. Is est lætitiæ & voluptatis curus. Sed cum varia sint voluptatum genera, varij quoque earum concitandarum modi exorti solent. Aliæ sunt viles, corporæ, momentaneæ, sæpius etiam turpes, & scædæ. Aliæ nobiles, delicate, diuturnæ, ad summum puræ, & cælestes. Qui sensibus omnia metiuntur, non secus ac spongix aqua per suos meatus trahunt, atque illorum anima, sanguini, & carnibus immeata, per quinque duntaxat sensus, quasi per tot poros, & fistulas, voluptates elicit.

Delectatio & voluptas.

Duplex voluptas.

Voluptates sensuum quales.

Ludovic. *Vines l. 3. de anima.*

Voluptates mentis omnium manna.

Hi sunt visus, auditus, gustus, odoratus, tactus. Infima omnium est, quæ ad sensum tactus pertinet delectatio, plane bruta, & terrestris, paulo honestior, quæ ad gustum, sed nihilominus contempta. Leuis est in odoratu, qui sensus in homine hebetissimus est, nec tã est odor suavis gratus, quam reter foetidus est, & molestus. Aures, quæ ad ætrem pertinent, aliquid habent pulchrius; oculi, qui ad igneam illam naturam, & ætheream proximam accedunt, cæteris longè præstant sensibus. Et tactus quidem ac gustus voluptate defatigatis sensibus cito extinguuntur, multumque molestiæ, & grauitatis, vt Nilus luti, secum trahunt. Cæteri sensus, diutius suam hauriunt voluptatem, habent tamen admixtam vmbra aliquam vanitatis. Diuturniores sunt phantasiæ voluptates, quam sensuum, quæ enim de diuitijs, honoribus, & gloria insedit felicitatis opinio, tenacius inhæret, sed inani bono decipit.

Liquidiores sunt inferiores, quæ vocantur animi delectationes, excellentissimæ omnium, & purissimæ, quæ ad mentem, mentisque,

& voluptatis præcipuum munus, contemplationem, & amorem Dei referuntur: habent enim cum æternis illis, quæ nos beatos efficiunt, perpetuum quoddam commercium. *Dulce hora, breuis mora.*

Norunt, qui sunt expecti, quique supra regulas humanas instat aquilarum euecti, ad illius aureæ tranquillitatis sacrarium, & lucidissimam omnipotentis Dei caliginem deueniunt.

Hæc igitur, cum tam varijs inter se discriminibus, voluptatum genera sint distincta, & vnusquisque suum bonum sui ingenij, indolis, ac cupiditatis modulo soleat mereri; difficile est, pari ratione in omnibus, sensum exietate voluptatis. Si quis orator, cum Pandoræ pixide, bonorũ omnium genere refertissima, contendeat in suggestum, & ambizioso purpura, auaro auro, etum missilia, Helluoni epulas, & vitiis, voluptuario denique, amores, & delicias laigaretur, Is non modo apud pleberos homines, sed apud ipsos chlan ydatos, & purpuratos, Orpheo, vel ipso etiam Mercurio eloquentior heberetur, nullusque ad excitandos lætitiæ motus, aptior foret, aut felicitior, sed

Nobis non licet esse tam disertis.

Quis erit igitur lætitiæ in eloquentia vsus? nemo suadebit oratori, vt ad exhilarandos auditores musicam canat, aut pulcherrimos colores spectandos proponat, aut etiam antiquorum more, bellaria, & tragemata spargat in populum, hæc ad theatralium actionum delinimenta pertinent. In oratoria facultate, alijs rationibus captatur iucunditas. Delectant, vt dixi, philologi, auditores suos exquisitis argumentis, nonis, ingeniosis, doctis, inusitatis, vtilibus, oratione culta, molli, facunda, vernanti, picta, variè figurata. Hæc cetera ferme sunt, quibus aurium excitantur delicia. In ciuilibus orationibus occurrunt malorum fuga, bonorum fructus, commodorum accessio, ludi, pompæ, triumphus, celebritates, a quibus, & eiusdem generis rebus, lætitiæ motus excitari, secundarique solent. Est autem illud vsitatum, vbi rerum aduersarum prosperis successibus deterfa est fuligo, ad lætitiæ augendam, superiorum laborum refricare memoriam, & cum præsentium bonorum fructibus, & voluptate comparare. Hoc præstitit Marcus Tullius, in oratione ad Quirites post reditum, vbi sui exilij memoria, sibi reditus fructum iucundio-

Lætitia vsus in oratoria.

rem redditum esse declarat.

Cic. post. reditum ad Quirites.

Etsi (inquit) homini nihil magis optandum, quam prospera, & quabilis, perpetuaque fortuna, secundo vitæ, sine vlla offensione, cursu: Tamen si mihi tranquilla, & placata omnia fuissent: incredibili quadam, & pene diuina, qua nunc vestro beneficio fruor, lætitiæ voluptate caruissem.

Deinde enumerat ea, quæ lætitiæ vulgo in vita ciuili creare possunt, liberos, affines, fortunas, amicitias, consuetudines, vicinitates, clientelas, ludos, dies festos, dignitates, locum, ordinem, patriæ charitatem, speciem provinciarum, celebritatem oppidorum, formam regionum, agros, fruges, & cætera, quorum voluptatem, carendo se magis, quam fruendo, intellexisse dicit.

At secunda Catilinaria triumphat, & exultat, ut ait ipse, hæc oratio.

Cicor. 4. in Catil.

Tandem aliquando, Quirites, L. Catilinam furentem audacia, scelus anhelantem, pestem patriæ nefariè molientem, vobis, acque huic urbi ferrum, flammamque minitantem, ex urbe, vel eiecimus, vel emisimus, vel ipsum egredientem urbe profecuti sumus. Abijt, excessit, euasit, erupit, nulla iam pernicies à monstro illo, atque prodigio, manibus ipsis, intra moenia comparabitur, &c. In quibus profecto grauis est, & heroicus, ad excitandam lætitiæ motus. Videas enim tripudiare gaudio oratorem, muros verò, & ipsos urbis parietes, grauiissimo antea terrore percussos, (sicut olim ad Amphionis lyram lapides) vehementer exultare.

Consequens affectus, qui pompas, & ludos decet, minus quidem habet grauitatis, sed plurimum festiuitatis. Decerptus est autem

ex Panegyriste Maximiniani Imperatoris.

De te igitur, Caesar inuicte, hodiernæ gratulationis exordium ducimus, ille vestrae maiestatis ortus, isto quo illuxit auspicio veris illustrior, cui dies serenus, atque ut celebrantes sensimus, ultra rationem temporis, Sol æstius incaluit, augustiore fulgens luminis claritate, quam cum originem mundi nascentis animauit: Siquidem tunc, inter illa rerum tenera primordia, moderatus dicitur ne noceret nunc ardentior, ne maiestate vestra videretur obscurior. O felix, beatumque ver, quo partu, iam non amœnitate florum, nec viriditate segetum, nec gemmis vitium, nec ipsis tantum fauonij, & luce serenata læcum, atque venerabile, quantum ortu Cesarum Maximorum. O tempus, quo meritò quondam omnia nata esse credantur, cum eodem nunc confirmata esse videantur. O Calendæ Martiæ, sicut olim annorum voluentium, ita nunc æternorum auspices Imperatorum.

Sed ommissis exclamationibus, præclara est quoque lætitiæ excitandæ ratio, cum res per se hilares, & læta, quales sunt pompa, supplicationes, triumphus, ingressus regum, & amplissimorum virorum in ciuitates, populi decursus, acclamationes, encomia, & panegyris describuntur. Obijciuntur tunc cogitationes coronæ, flores, odoramenta, aurum, argentum, pictæ vestes, chori delicatissimi musicorum, collucantium facium globi, & cætera id genus, quæ vernanti oratione explicata, necessario lætitiæ ingenerant. Num tota florida est, & læta, hæc D. Gregorij oratio, qua ingressum magni illius Athanasij ad Alexandrinum, celebrat his verbis?

D. Gregor. in Athanasium. pag. 91.
 Πῶς ἂν παραστήσωμεν τῶν λόγων, τὸ μέγα ἐκείνο θέαμα; Ποταμὸς ἦταν εἰς ποικίλιν δὲ ἦν ἄρα καὶ τὸν Νεῖλον εἰπὼν τὸν χρυσοῦσαν διπλῶς καὶ εὐταχῶς, ἑμπάλιν ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν Χαυρὴν ῥέοντα, ἡμερητίαν ὁδὸν οἶμα καὶ περαυτέρω. δότω μοι μικρὸν ἐτι ὀψήσασαι τῶν διηγημάτων, ἐκείτε γὰρ εἰμι, καὶ οὐδὲ ἀπαχθῆναι τῶν λόγων τῆς τελευταίας ἐκείνης ῥάδιον. πῶς ἂν μὲν ἦγεν αὐτὸν, (καὶ μὴ μοι τῆς ἀπονοίας μὲν ψῆδος,) ὡς μικροῦ τὸν ἐμὸν ἰη-

Quoniam verò modo spectaculi illius magnitudinem oratione referre queam? Fluvius vnus omnes erant. Nilum etiam Poeta quispiam diceret, illum, inquam, verè aurisfluum, & spicis vberem, ab urbe ad Chareum retroacto cursu fluentem, diei vnus itinere, atque eo amplius. Liceat mihi per vos, quæso, pauulum adhuc in hac narratione lasciuire. Illic enim animus versatur, nec sermone ab ea solemnitate reuocare facile possum. Pullus ipsum vehabat (ac peto à vobis, no-

matres sitis. Quis eum, qui à principio est, non adorati? Quis eum, qui postremus est, non laudat, ac celebrat? Rursus tenebræ solvantur, rursus lux creatur, rursus Ægyptus tenebris vexatur, rursus Israel per columnam illuminatur. Populusque qui in ignorantia tenebris sedet, magnā cognitionis, & scientiæ lucem inspiciat. Vetera transierunt, ecce facta sunt omnia noua. Litera cedit, spiritus superat, vmbra prætereunt, veritas ingreditur, &c.

At Chrysoſtomus num iam cernere futura, num extra se rapi, num totus lætitia perfundi videtur, cum hæc de SS. Apostolis perorat?

D. Chryſ. in epist. ad Rom. hom. 12.

Hinc rapietur Paulus, hinc Petrus: considerate, & horrete, quale spectaculum visura sit Roma, Paulum videlicet repente ex theca illa, cum Petro resurgentem, in occursum Domini sursum ferri. Qualem roſam Christo mittere Roma? Quilibet coronis duabus vrbs ista splendescit? Quibus catenis plane aureis cinctæ est? quales habet fontes? Quis mihi nunc dabit circumfundi corpori Pauli, affigi sepulchro, videre puluerem corporis illius, quæ adhuc in Christo decerant adimplentis; stigmata illius prædicationem Euangelij ubique seminantis? puluerem, inquam, oris illius, per quod Christus loquutus est, per quod lux emicuit, quouis fulgure clarior, & vox exiit dæmonibus, quouis tonitru terribilior?

Referta sunt istis affectibus Patrum scripta, maximè, vbi diuina salutis nostræ mysteria, aut futuræ vitæ comoda percensent. Adhibent etiam nonnunquam honesta blandimenta, ad auditores grauior, & suauiter permulcendos, quales sunt apud D. Gregor. Nazianzenum, & D. Chrysoſt. nobilissimæ veris, & muadi descriptiones; quibus in sacris concionibus opportune vsi sunt, vt postea dicturi sumus.

Spei.

Germana est lætitiæ spes, quæ circa bonum futurum versatur, motus plane blandissimas, cuius miseri suauitate delinuti recreantur, languentes excitantur, incaleſcunt frigidi, mortui pene reuiuiscunt. Nihil fermè hoc motu frequentius habent oratores, dum hortari, consolari, impellere animos student, quod facilius quidem præstant, quam cætera, nam iucundissima est spei persuasio, & nihil ferè adeo leue, ac minutum, ad quod credula ingenia non adhærescant.

Iucundissima est spei persuasio.

Animaduerti autem oportet nonnullorum errorem, qui ad spei motus excitandos, ijs vtuntur rebus, quibus cupiditas, & amor irritari spes autem minime fulciri possit. Quod enim res sit præclara, spectabilis, fructuosa, nihil ad sperandum facit, quanquam magnas ingerat amoris faces. Quid igitur spem format, & sustentat? adiuuicula sunt, & subsidia, quæ ad rem obtinendam plurimum valent: qualia sunt in genere, rem fieri posse, factum esse aliquando quid simile in pari causa, credibile esse futurum hoc tempore, hoc loco, hoc negotio: deinde per singula discurrens orator, exponit cetera ad rem efficiendam præsidia, vt ad bellum gerendum pecuniam, milites, arma, machinas, comæctus, ad magistratum, & dignitatem obtinendam fauorem, & beneuolentiam ciuium, gratiosos amicos, benè nummatum marsupium, & cætera id genus.

Is motus est ad spem compositus.

Iam enim non solum homines, sed etiam Deos immortales, ad temp. seruandam arbitror consensisse, siue enim prodigijs, atq; portentis Dij immortales nobis futura prædicunt: ita sunt aperte denuntiata, vt illi pœna, & libertas nobis appropinquet: siue tantus consensus omnium, sine impultu Deorum esse non potuit, quid est, quod de cœlestium voluptate dubitare possimus? & cætera, quæ consequuntur. Simili modo Galgacus, apud Cornelium Tacit. ab adiumentis ad bellum necessarijs, suis terrorem inuauit, & fiduciam instillat his verbis:

Ne terreat vanus aspectus, & auri fulgor, atque argenti, quod neque tangit, neque vulnerat, in ipsa hostium acie inueniemus nostras manus. Agnoscent Britanni suam causam, recordabuntur Galli pitorem libertatem, deserent illos cæteri Germani, tanquam nuper Vespisij reliquerunt. Nec quicquam ultra formidinis, vacua castella, senum coloniar, inter male parentes, & iniuste imperantes agræ municipia, & discordantia, &c.

Præclaro artificio duo præstat, hostium vires minuens, suas verò exaggerans. Frequens est autem in eo genere à cœlestium fauore, auspicijs, omnibus, portentis, bene sperandi materiam capere, quod religione flexibiles promptius animi ducantur. Quamobrem, & belli duces, ab omnibus plerumque etiam fictis, & conquisitis, apud historicos

Quid induca: ad sperandum.

Cicero. Philipp.

Cornel. Tacit. in vita Agricolæ.

Dial. 62.

ricos sepiſſimè milites ſuos animant.
 Inſigne exemplum eſt, apud Dionem libr. 62. Vbi Bvnduica excellenti plane robore Heroïna, Britannos ſuos ad bellum aduerſus R. P. incenſa admodum oratione cohortata, poſtremo etiam leporem è gremio demiſit, omnibus capiendi cauſa, qui cum proſperè proceſſiſſet, vniuerſa multitudo lætis animis acclamauit: Illa aurem ad Andræstem, Viraginũ, opinor, & Maſtij operis Deam *χάρην τῆς σοι* *ἔχουσάν Ανδρῆσιν, καὶ προσηγορεύουσαν τῆς γενῆς γενναίας,* &c. quæ omnia magnam fiduciam militibus indidit. Innumera ſunt eiſdem argumenti exempla, de quibus nihil attinet hic pluribus dicere. Cauendam eſt autem apud graues, & cordatos viros, leuia quædam ſpei momenta &, vt aiunt, mera vigilantium inſomnia proferre, quæ nihil addunt fiduciæ, ſed riſum potius, & contemptum pariunt. Quod indicauit Ciceronis ille iocus in Pompeianum, qui redintegrandum bellum eſſe aiebat, & bene ſperandum, quod in caſtris Pompeij ſeptem Aquilæ repertæ eſſent. Rectè moneres, inquit Cicero, ſi pugnandum eſſet nobis cum Graculis. Vbi variis ſpei ſigmentis ſemel decepti ſunt animi, difficilius poſtea tractantur, & pelliciuntur.

De metu.

CAPVT XXII.

Moro di-
 uo fatelles.

Oppoſitus eſt fiduciæ metus, dirus quidam terror, & fatelles, quo meticuloſæ animæ grauiffimè vexantur. Eſt enim animi concuſſio in expectatione mali, quæ plus aliquando officit quam ipſius mali præſentia. Si quidem multos impendentium malorum formidine, & opinione exanimatos eſſe conſtat. Vſus eſt huius motus, cum ab inſtituto aliquo, vel conſilio, vel opere deterrendi ſunt animi, nec ſatis bonorum illecebra capiuntur; Tunc enim malorum metus neceſſario incutiendus eſt.

Plurimum autem iuuat oratorem, natura, conſtitutioque corporis eius, cui metum cupit iaurere. Plerique enim ſunt adeo meticuloſi, vt frondium inſtar, ad leuiſſimum quemque venti impulſum contremiſcant.

Tales ſunt à natura, qui parum calidi ſan-

guinis habent circa cor diſſuſum, qui ſe atrabile macerant, alacritatemque, & vigorem in dies extinguunt, qui obſcuræ vitæ, & meticuloſæ inſtitutioni aſſueuerunt, qui ſe, & alios tenerrimè diligunt. Iſs enim timeant, quos amant, neceſſe eſt. Ad hæc, timoribus facilis pulſantur prudentes, & conſiderati, qui pericula longius prouident, niſi ea ſint, quibus ſe facile expe ditè poſſe credant. Item improbi, conſcientiæ terroribus exagitati; & ad omnia (vt aiunt) fulgura expalleſcentes: Par eſt enim nullos timere, qui multis ſegetem timendi præbent, niſi eos, à quibus male timeantur, imbecillimos putent. Apud ingenia mollia, & natura meticuloſa, facilius eſt excitare terrorem, dura, & verſuta, nunquam, niſi magnis commouentur rebus.

Tria autem ſunt genera, vt animaduertit *Res metuen-
 enda.* Aristoteles, rerum metueendarum.

Vnum earum, quæ interimunt, vt fulmina, incendia, eluuiões, ferarum imperus, hoſtium concurſiones.

Alterum earum, quæ magnam moleſtiam afferunt, vt amiſſiones parentum, coniugum, liberorum, fratrum, fortunarum, ignominia, carcer, exilium.

Tertium earum, quæ ſigna ſunt rerum eiuſmodi, & certius indicant periculum. In quo etiam genere portenta, & prodigia, quæ præter communem rerum curſum accidunt, grauiffimos terrores inurere pectoribus ſolent. Neque verò ſatis eſt mala eſſe, ad deterrendum propoſita, niſi enim ea proximum damnū minentur, non æque facile commouere valent. Timeantur enim non omnes, qui nocere poſſunt, ſed qui cum poſſint, velint, & eum velint, promptiſſime faciant. Maximè verò, vbi, qui læſi ſunt, armatam habent potentiam, ſuntque ipſi iniuſti, & contumeliam ſuo iudicio perpeliſi, quique timorem faciendum, aut habendum decreuerint, tum formidoloſi cuique prudenti redduntur.

Induſtria conſtituendi timoris prima eſt, *Induſtria timoris exci-* noſſe quid quiſque amet, hac enim pungens *timoris exci-* dus eſt, quæ diligit; hic vis acrior, hic ſenſus *timoris exci-* mollior eſt; ſic ambitioſo, honorum iactura; Auaro, pecuniarum amiſſio; amatori, deliciarum ereptio proponitur.

II. Res, quæ merito timeri poſſunt, & ex ijs emergentes caſus, graui oratione ſunt proponendi, vt pene ipſis ſubijciantur oculis.

Qui quò plures, & atrociores fuerint, *ad*

Qui meti-
 anſi.